

UN MUSICAL EMOȚIONANT

despre spectacolul lui John Osborne **O datorie plătită**, remake după Lope de Vega, realizat cu tehnicile lui Grotowski, folosite în celebrul său **Prinț Constant** după Calderón: o succesiune de revelații provocate de exacerbare sexuală și frenezie sado-masochistă. Doar că tardiva tentativă bucureșteană nu este dusă până la capăt, împotmolirea soldându-se cu pierderea de sub control a jocului actoricesc și a mizei montării. Interpreții s-au abandonat incertitudinii direcției de scenă, care a oscilat între un realism cvasi-cinematografic și un expresionism magic. Expresionism intenționat de scenografii Victor Ștengaru (cu experiență mai veche în lectura textului, dar în postura de actor) și Anca Pâslaru, și radicalizat prin schița coregrafică a lui Ion Tugearu. Din amalgamul sugestiilor nu a rezultat însă modernitate, ci desuetudine. În cutia de rezonanță a decorului – executat exclusiv din scândură, asemeni unui șopron, adăpost efemer pentru o beție, o noapte de dragoste pasageră, sau eșafodaj pentru o adunare populară –, entitățile generice nu au ponderea scontată. În

ciuda aportului individual conformat indicațiilor caracteriale – minerul „greoi” Constantin Rădoacă, minerul „bătăios” Vitalie Bantaș, liderul sindicalist Avram Birău, minerul oarecare Bogdan Rădulescu –, global „socialul” e palid. „Politicul” – în schimb – e caricatural în diverse grade: de mare finețe fariseică, Pastorul lui Nicolae Iliescu; de groasă șarjă, Primarul lui Petre Moraru; de crasă infatuare, Ofițerul de poliție al lui Papil Panduru. Marinarul lui Radu Amzulescu evoluează permanent într-un balet contorsionat – la propriu și la figurat –, dar nu izbutește să se impună ca alter-ego maleabil al protagonistului. Petre Nicolae, la rândul-i, pare stânjenit de rol, care-l obligă la un interesant contre-emploi, altfel bine conturat, dar nu pe deplin împlinit: animat de convingerea iluzorie că va putea să-i determine pe semenii săi să se lepede de rele printr-un dublu exercițiu (fizic – dansul ritualic și psihic – refuzul înrolării sub flamuri străine intereselor insului de rând), eroul său, sergentul Musgrave, are momente în care poartă un nebuloasă halou benefico-malefic. Îl secondează în registrele discreției Sorin Medeleni – moderatul pacifist Attercliffe, cu adevărat adept al non-violenței; Constantin Florescu – Hurst, ostașul îmbolnăvit de o blazare sfâșietoare, vecină cu demența; Emil Hoștină, – Sparky, de o surprinzător de suavă inocență. Inocență evidențiată în relația tandră cu generoasa Annie, căreia Oana Ioachim îi redă fragilitatea mereu oțelită și din nou zdrobită. În ciuda protecției acordate de către stăpâna ei, Doamna Hitchcock – Adriana Șchiopu, deopotrivă hangită ospitalieră și femeie conștientă ce încearcă să tempereze elanurile hazardate și crimele premeditate, urmărind totul cu ochii înlăcrimați de tensiunea neputinței de a înfrâna fanatismul demolator al tuturor.

SCRIPCARUL PE ACOPERIȘ, musical de Joseph Stein, Sheldon Harnick și Jerry Bock, după Salom Alehem ● **TEATRUL DE STAT DIN ORADEA**, secția maghiară ● **Data reprezentației:** 13 aprilie 1997 ● **Regia:** Russell Boyce ● **Decorul:** Bölöny Vilmos ● **Costumele:** Kelémen Kata ● **Muzica:** Rezmüves Zoltán ● **Coregrafia:** Szöcs Elemér ● **Distribuția:** Ács Tibór (Tevie), Firtos Edit (Hodel), Szöcs Erika (Cejtel), Solyom Katy (Chava), Kovács Levente jr. (Motel), Medgyesfalvi Sándor (Percsik), Dobos Imre (Mordechai), Hajdu Géza (Lazar Wolf), Bányai Irén (lente), Bathó Ida (Sandel), Borsos Barna (Rabbi), Meleg Vilmos (Avram), Földes László (Nahum), Kiss Török Ildikó (Bunica Cejtel), Rácz Mari (Fruma Sara), Szabó Eduard (Mendel), Dunkler Róbert (Fedyka), Zsadayi Zoltán (Sașa), Ion Abrudan (Polițistul), Mircea Cosma (Violonistul) ș.a.

Un spectacol muzical pe o scenă românească nu este ceva neașteptat. Un spectacol muzical pe așiful oricărei trupe maghiare din România, în orice timp – și cu atât mai mult în vremuri de tranziție –, este ceva și mai obișnuit. Un spectacol de acest fel, cu mesaj civic limpede, emoționant și dramatic – iată însă un lucru mai puțin obișnuit. Gestul colectivului artistic maghiar de la Oradea merită toate laudele.

Regizorul irlandez Russell Boyce și Szábo Pallai Ágnes (asistență de regie), Bölöny Vilmos (decor), Kelémen Kata (costume), Szöcs Elemér (coregrafie), Rezmüves Zoltán (muzică) au construit un spectacol solid, de o simplitate care atestă limpede talent autentic și stăpânire perfectă a mijloacelor specifice genului.

Prima remarcă ar fi opțiunea creatorilor pentru un spațiu aerat, simplu, în care, plantate rafinat, elementele de decor (casa, o masă de nuntă, căruțul lui Tevie cu oalele de lapte) marchează excelent momentele principale din spectacol, iar dansurile și mișcarea grupurilor, ale tinerilor și fetelor care cântă se desfășoară în perfectă armonie cu scenele dramatice propriu-zise.

Fiecare apariție a lui Tevie – Ács Tibór – la arlechin, în binecunoscutele și savuroasele sale discuții cu bunul Dumnezeu, aduce un element nou, care ține mai degrabă de știința

Oana Ioachim și Petre Nicolae în Dansul sergentului Musgrave de John Arden la Teatrul Mic (regia: Constantin Rădoacă)

IRINA COROIU

Scenă din Scripcarul pe acoperiș după Șalom Alehem la Oradea, secția maghiară (regia: Russell Boyce)

actorului de a folosi mereu alte mijloace și intonații pentru a trezi de fiecare dată zâmbetul ușor înrăstiat, plin de duioșie al spectatorului. El joacă, **trăiește** destinul dramatic al personajului, cu umor specific evreiesc, cu sfătoșenie și ticuri simpatice, bine alese și dozate. Este o reușită certă.

Fetele lui Tevie, binecuvântarea și blestemul lui, și-au găsit în actrițele Firtos Edit (Hodel), Szöcs Erika (Cejtél), Solyom Kati (Chava) interprete ideale, capabile, adică, să alimeze cu brio tensiunea dramatică intensă cu dansul și cântecul. Actrițele cântă bine și se mișcă frumos, ceea ce, într-un spectacol muzical, contează mult. Chiar și fetele figurante care le interpetează pe celelalte două copile ale lui Tevie (Sprince și Bjolka), Laczikó Renáta și Medgyesfálvi Eszter, își duc la îndeplinire degajat și cu plăcere sarcinile scenice, trezind simpatia publicului.

Kovács Levente jr. ne-a obișnuit încă de la debut – și, iată, lucrul se confirmă – cu seriozitatea sa profesională. El creează un Motel timid, sfios, respectând cu strictețe legile de conviețuire ale comunității. Este tandru și drăgăstos cu măsură, devotat și recunoscător „socrului”

pentru binecuvântare. Nu la fel este celălalt ginere (Percsik), căruia aplombul și inteligența scenică ale actorului Medgyesfálvi Sándor îi conferă un farmec aparte. Având o personalitate accentuată, Percsik aplică învățăturile Talmudului cu măsură, nerenunțând cu nici un preț la dragostea fetei lui Tevie.

Amintim apoi jocul plin de lumină și sinceritate al unuia dintre cei mai talentați actori ai colectivului de limbă maghiară, Dobos Imre, în rolul cârciumarului Mordechai; Hajdu Géza a creat un Lazar Wolf (măcelarul) înțelept și resemnat; Banyai Irén, o pețitoare (lente) hazoasă, ceilalți actori fiind, fără excepție, de un devotament și o disciplină demne de invidiat. În roluri mai mici sau mai mari au dovedit seriozitate și atașament Bathó Ida (Sandel), Borsos Barna (Rabbi), Meleg Vilmos (Avram), Földes László (Nahum), Kiss Török Ildikó (Bunica Cejtél), Rác Mari (Fruma Sara), Szabó Eduard (Mendel), Dunkler Róbert (Fedyka), Zsadayi Zoltán (Sașa).

O mențiune specială pentru actorul Ion Abrudan care, în dificilul rol al Polițistului, a arătat nu numai că stăpânește bine limba maghiară, ci și că e capabil să se adapteze perfect stilului de joc al colegilor unguri.

Mai consemnăm și prezența insolită a unui figurant cu vechi state în teatru: Mircea Cosma, un violonist pitoresc, îmbrăcat în frac roșu, sus, pe acoperiș...

Am putea spune că un asemenea spectacol presupune efort îndoit. Actorii maghiari se descurcă însă admirabil: ei cântă, dansează și joacă la fel de bine.

La reprezentația pe care am văzut-o, scena finală, de un tragism pe cât de simplu pe atât de intens, a produs o enormă emoție. Eroii, plus toată figurația, trec intersectându-se prin scenă. Au în mâini boccele, geamantane jerpelite, desagi, cutii de carton, papornițe, sacoșe sau, pur și simplu, plase și coșuri de piață, și merg, îngândurați, refăcând cunoscutul drum al Golgotei lor. Spectatorii îi urmăresc din ce în ce mai emoționați; ei grăbesc pasul până se pierd definitiv dincolo de scena care rămâne pustie. Oamenii din dreapta, din stânga mea, cei de jos, din stal, plângeau încetșor, cu decență, cu discreție. Erau în sala aceea mulți evrei orădeni, dar și români și unguri, într-o solidaritate omenească imposibil de descris în cuvinte. După câteva secunde de tăcere, au izbucnit aplauzele...

ELISABETA POP